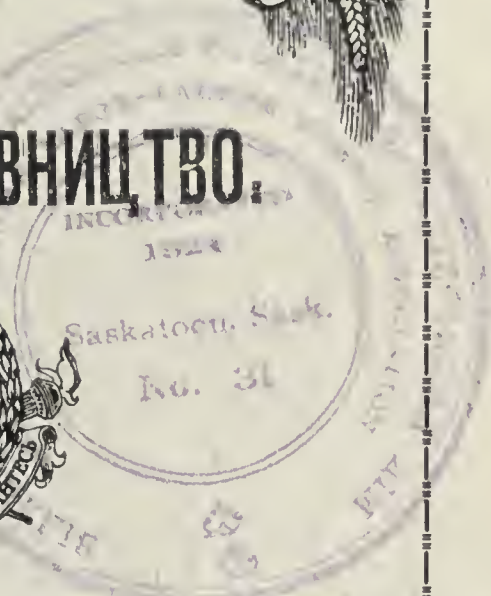

144

Г. Сафаров.

РАДЯНСЬКЕ БУДІВНИЦТВО.

Ціна 10 центів.

Накладом
"УКР. РОБІТНИЧИХ ВІСТИЙ"
Вінніпег, Ман., Канада.
1922.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
University of Toronto

<https://archive.org/details/radianskebudivny00safa>

Г. Сафаров.

РАДЯНСЬКЕ БУДІВНИЦТВО.

Накладом
"УКРАЇНСЬКИХ РОБІТНИЧИХ ВІСТИЙ"
Вінніпег, Ман., Канада.

1. Основна перебудова.

Маючи на увазі подати тут основні риси революційного радянського будівництва і змалювати загальний хід його розвитку, треба зазначити, що переходова доба горожанської війни і так званого “воєнного комунізму” була якраз вимушеною перервою в процесі радянського будівництва. Сей період характеризується надзвичайним напруженням сил пролетарської держави в однім напрямку, — все на воєнний фронт, все на боротьбу з ворогами революції...

Тепер, після ліквідації контрреволюційного фронту, відбувається випрівнюванє лінії розвитку і зараз Радянські Республіки переходять до боротьби з останнім ворогом — господарчим безладом. Розуміється, питання внутрішнього будівництва, організаційні питання висувують ся тут на перше місце. Вони мають надзвичайне практичне значінє — необхідно сполучити найширше притягненє мас до соціалістичного будівництва з найбільшою економією робітничої сили, як кваліфікованої, так і звичайної. Се завданє являється основним для державного со-

ціялістичного будівництва пролетаріату. Від його розв'язання залежить доля соціальної революції, доля пролетарської диктатури.

Се завдане було поставлене російським пролетаріатом у всій його всесвітньо-історичній ширині 25-го жовтня (7-го листопада) 1917 року. Подолати капіталізм — значить утворити таку організацію суспільства, при котрій було би можливим рівномірне задоволене потреб всіх членів суспільства. Для сего є необхідним, щоб комуністична праця була продуктивнійша, ніж наємна праця, щоб для всіх, а не лише для купки “вибранців” було досить їжі, світла, тепла й знаня.

Буржуазна держава є паразитний організм. В капіталістичнім суспільстві правлять ті, що не працюють, працюють ті, що не правлять. Державна організація буржуазного суспільства пристосована спеціально до того, щоби усунути маси від свідомої участі в суспільнім життю. Вже один з буржуазних діячів великої французької революції, цинічно сказав: “не можна примусити французький нарід постійно обмірковувати закони, — се значило-б позбавити Францію всіх її робітничих продукційних сил”. Участь мас в управлінню — для буржуазії — рівноважна “анархії”, горожанській війні, відмовленню робітника працювати на капіталіста і під-

лягати буржуазному ладові.

Інша справа — пролетарська радянська держава. Се — масова, класова організація працюючих. Тому будівництво пролетарського державного апарату містить ся в систематичнім сполученю продукційної праці з управлінням, в “поступовім притягненню всього працюючого населення поголовно до роботи по управлінню державою”, — як говорить наша програма. Пролетарська держава, в протилежність буржуазній, не є самоцільна організація. Вона не змагається придушити суспільну самодіяльність працюючих мас. Якраз навпаки, — вона змагається передати свої державні функції тим масам, цілому суспільству, оскільки воно визволяється з протилежності класових інтересів. Без цього вона (держава) не може існувати. Постійне поширення основи влади для неї є питанням життя і смерті.

Досвід радянського будівництва за 4 роки доводить се найяснішим способом. Від пролетарської червоної гвардії ми прийшли до регулярної робітничо-селянської червоної армії. Наше військове завдання ми розв'язали шляхом притягнення широких мас селянської бідноти і середнього селянства на бік пролетаріату в боротьбі з контрреволюцією. Лише завдяки курсу на середнє селянство ми спромогли ся збуду-

вати централізований і сталий апарат управління, що обняв всю країну, — міста й села. Всі чергові пекучі завдання підчас існування радянської влади вирішувались за допомогою організації мас, мобілізації, дисциплінування й об'учення мас. Клич — “все на Колчака” зміняв ся закликом — “все на паливо і транспорт”. Потім його зміняв инший заклик — “все на Денікіна”, Білу Польщу і Врангля” і, нарешті — “все на трудовий фронт”. Масові організації працюючих під сей час перебували в стані організаційного запалу. І зрозуміло через що: лише така праця на військовий взірець, з постійним пересуванєм масових сил, з безперервним збільшенем кадрів організації, з систематичним підбором робітників, — праця по революційному могла вратувати соціалістичну республіку і пролетарську революцію від зовнішніх і внутрішніх ворогів.

2. Функції радянства взагалі.

Як наслідок минувшини, пролетарська держава одержала чисельно незначну в відсталій країні масу пролетарів “вишколених”, об'єднаних та зорганізованих механізмом самого капіталістичного способу продукції (велика промисловість, торговля, банки, залізниці) і неосяжні мільйони дрібних продуцентів, виучене

і дисципліна котрих обмежувалась лише виключно військовою повинністю в старій армії. Чи могла витримати, при сих умовах, найтяжший іспит на фронті і в запілю, яка небудь инша влада, влада иншого типу, не радянська влада? Досвід горожанської війни довів, що ні.

Буржуазія комплектувала особовий склад свого державного апарату, набираючи міністрів, депутатів, урядовців, офіцерів, інженерів, і инних по принципу класового підбору, зміцнюючи в межах державного апарату панованє командуючого паразитного вершка суспільства.

Пролетарська держава, згідно з тим же принципом класового підбору, стала на шлях організації працюючих мас через комуністичну партію, професійні спілки, свої власні органи управління. В масах було знайдено проводарів для всіх галузей державної роботи, комісарів червоної армії, організаторів народного господарства і т. п. те, чого не довершив капіталізм в напрямку організаційного і елементарного виученя мас, довелось перевести, поширити та розвинути пролетаріятови, підготовляючи і повільно здійснюючи, таким чином, усуспільненє всіх функцій державної влади, — безпосередне вирішенє масами своїх житєвих завдань. “Статут” В.Ц.В.К. (Все(російський) український Центральний Виконавчий Комітет) про

робітничо-селянську інспекцію являєть ся показником сеї роботи. Для кожного робітника і селянина відчинено двері до всіх органів державної влади. Кожний орган державної влади — готова школа для робітників і селян.

Фр. Енгельс, в однім з листів до А. Бебеля, а саме від 18—28 марта 1875 року, зауважив, що держава типу комуни не являєть ся вже державою в звичайнім значінію. Пролетарська держава має своєю метою подолати опір капіталістів і поміщиків, але не в сім її властиве значіне. Тимчасом коли завдання буржуазної держави вичерпують ся організацією клясового пановання, пролетарська, радянська держава уявляє собою первісну форму організації комуністичного, безклясового суспільства. Притягненє мас до управлїня є не лише поширенє демократії до цілковитого знищення клясових протилежностей, не лише цілковита воля самовизначеня для працюючих мас, але й організація нового ладу товариського співробітництва в глибинах старого суспільства при панованю ще злиднів, безладя й спекуляції.

3. Клясова боротьба, парламентаризм і демократія.

Загальне виборче право, — писав Ленін в 7—8 числі “Комуністичного Інтернаціоналу”,

— являється показником зрілості розуміння своїх завдань різними класами. Воно показує, який нахил мають до вирішення своїх завдань різні класи. Вирішення цих завдань переводить ся не голосованем, а всіма формами класової боротьби, до горожанської війни включно. Сей принцип не лишає ніяких сумнівів відносно того, яким чином в дійсності виявляється “народня воля”. Хід класової боротьби визначає “народню волю”. Вирішене класових завдань залежить не від “голосовання”, а від фактичного відношення сил, що складаються з самих різноманітних елементів, — “окремих відділів озброєних людей”, стихійного чину мас, економічної сили пануючих клас, організованої сили пригноблених, “волі виборців” і т. д. Голосоване в парламенті не може замінити тих форм класової боротьби, що висувують ся кожною масовою сутичкою класових інтересів. Солдат озлоблений 4-літною імперіялістичною війною, не буде чекати на “Установчі Збори”. Зголоднілого робітника не нагодуєте обіцянками. Після Колчака, Денікіна, Враніля не обдурити селянина відносно землі.

Буржуазія “визнає” класову боротьбу пригноблених лише в однокій формі, в формі парламентарної боротьби. Воно й зрозуміло через що, — тим самим класова боротьба переносить

ся з низів на верхи, з вулиці й заводу в чистеньке поменшкане буржуазного парламенту. Виявлене “волі мас”, їх житєвих інтересів тут є “питанєм техніки”. Коли починають війну, парламенти ставлять ся перед закінченим фактом. Тут навіть підроблена “громадська думка” замінюєть ся волею банкових груп, генеральних штабів, дипломатичних канцелярій. Маси не можуть рішати справ, доки економічна і політична влада належить командуючому вершкови.

Примусово обмежуючи клясову боротьбу рамками буржуазного парламентаризму, буржуазія має лише одну мету, — видати своє власне клясове панованє за “всенародню волю”. Буржуазним суспільством керує не свідомо воля, а лише стихійні закони капіталістичного способу продукції і виміни. Тому й воля виборців свідчить лише про зрілість розуміння масами своїх клясових завдань. Від розуміння-ж клясових завдань до їх дійсного переведеня — “віддаль не малого розміру”.

Револуція утворює необхідні передумови для свобідного самовизначеня працюючих мас. Про комуну 1871 року Артур Арну писав: “протягом двох місяців була дійсно диктатура, найповнїйша й безумовна, диктатура не одної особи, а цілого народу, єдиного пана становища. Сю народню владу вже бачили в Парижі та інших

містах, але лише протягом небогатьох годин, в момент розрухів та побідного повстання". Арну слушно і точно зауважив, що лише стан побідного повстання, "анархія" на мові буржуазних законників, — зруйноване прогнівшого апарату, буржуазного і поміщицького гнету, в дійсності є свободний стан для рабів злиднів. Лише тоді, коли замість буржуазної держави повстає клясова організація працюючих, що перетворила ся в пануючу клясу, демократія поширюється до цілковитого знищення клясових протилежностей; старий офіцер не панує вже більше над салдатом, капіталіст — над робітником, поміщик — над селянином. На з'їзді робітничо-селянських рад свободно виявляється воля робочого народу. Замість відокремленої від народу армії повстає робітничо-селянська армія, замість урядовців — уповноважені селян і робітників; замість "незалежних" судіїв — буржуа — представники працюючих. Але вже тут демократія, як форма організації суспільних сил, починає втрачати своє значінє.

Буржуа, який виступає проти повної демократії, доводячи, що вона позбавляє країну робітників, продукційних сил, боронить лише свій клясовий інтерес, своє "право" на чужу працю.

Инша справа, пролетарська держава. Її завданє, розуміється, полягає не в тім, щоб відір-

вати всю робітничу масу від продуктивної праці; її завдання — в сполученню продуктивної праці з управлінням. Найбільша економія робочої сили диктується інтересами соціалістичного будівництва. Коли “революційний розклад промисловості”, господарське безладдя і революційна боротьба викликають вплив робітництва з промисловості, то це явище тимчасове, видатки робочої сили на революцію. Він нагороджується закріпленням пролетарської влади. Закріплення пролетарської влади неминухо потягає за собою мобілізацію всіх сил для трудового фронту.

4. Загальне голосування і досвід горожанської війни.

З ходом революційної боротьби з капіталом і безладом змінюється також і спосіб виразу волі мас. Візьмем, наприклад, самовизначення українського народу. Після перемоги робітників і селян в жовтні, на чолі його стали буржуазні й куркулівські елементи, що об'єдналися під прапором “національного визволення і незалежності” Центральної Ради. Ся остання, запровадивши в країні, — звичайно, на користь робітника і селянина — німецьку окупацію, привела до опереткової форми держави в залізнич-

чим вагоні, до безславної петлюрівщини з її побратимством з російською білогвардійщиною (Денікін) та панською Польщею. В боротьбі з сими споконвічними ворогами працюючих мас, був один шлях для України — радянська влада. Так доходить Україна до будівництва держави радянського типу, самовизначаєть ся, як незалежна соціалістична радянська республіка. Се самовизначенє перейшло, як бачимо, не шляхом загального голосованя. З початку Центральна Рада ніби змагала ся бути єдиним виразником “народної волі”, але се їй погано вдало ся і вона лише пхнула український нарід в полумя горожанської війни. Без досвіду горожанської війни подібне самовизначенє було б неможливим.

Звернімось до самовизначеня кіргізьського народу. Перші кроки були тут зроблені теж під керівництвом буржуазних і кріпацьких елементів, які гуртували ся під гаслом “національного зібраня” в так зв. Алаш-Орді. Алаш-Орда привела його за допомогою услужливої есерівщини до Самарівської Учреділки*), а звідти до Колчака. Від Колчака-ж для пригноблених мас був лише один шлях — до радянської влади. Отже, ми бачимо, як кочовий нарід, міцно зв'язаний обставинами свого істнованя з родовим побутом, засвоює форми радянського будівництва

і самовизначаєть ся, як автономна частина Р.С. Ф.Р.Р. Таким чином і се самовизначенє відбуло ся без участі загального голосованя. Досвід горожанської війни пхнув самий відсталий на-рід на скрайний революційний шлях і лише сим шляхом він здобув собі самовизначенє.

Про се нам свідчить і приклад Грузії; тому-ж навчає і клясове самовизначенє російсько-го селянина — середняка.

Ще один характерний приклад. Коли розпочала ся організація червоної армії, всі горобці цвірінькали, що відбудовуєть ся стара армія. Не лише серед селян, а й серед робітників революційна дисципліна зустрічала острій опір: повставали мобілізовані, бунтували вже сформовані частини, скрізь галасували проти “старих офіцирів”, а не вибраних комісарів. І що-ж? На досвіді під огнем, була переведена і перевірена ся форма організації і “без голосованя” одностайно прийнята після перемоги над Колчаком і Денікіном.

Буржуазія надає великого значіння “рішенню більшості”. “Лицемірство є податок, який розпуста платить чесноті”. Отже, в сей спосіб заможні дуже вправно обманюють маси, утворюю-

---

*) Учреділка: Учредительное собрание — Установчі Збори.

чи для них привид свідомої участі в суспіль-
нім життю.

Не такий шлях пролетарської революції. Во-
на примушує маси за досвідом, практично, — а
не лише “голосованєм”, — вирішувати свої жи-
тєві завдання, тим самим перетворюючи вчеш-
ніх рабів на панів власної долі. В сїм її сила.
Про се свідчить весь досвід великої російської
революції. Саме завдяки практичному виріше-
ню питань про боротьбу з контрреволюцією ти-
сячами рад, партійних організацій і професій-
них спілок, сотнями тисяч і мільйонами робітни-
ків і селян, сотнями тисяч і мільйонами працю-
ючих різних національностей, радянська влада
одержала величезну перемогу над світовим ка-
піталом, над російською і українською білогвар-
дійщиною. Саме завдяки масовому рішенню про-
довольчої справи сотнями робітничих продвід-
ділів*), сотнями і тисячами комнезамів**) і рад,
радянська влада впорядкувалась з голодом під-
час самих тяжких незгод. Саме завдяки тому,
що всі житєві питання практично вирішувала ко-
муністична партія безмілосердно мобілізує
своїх членів на всі фронти пролетарської рево-
люції, справа революції побідила.

---

*) Продовольчих відділів.

**) Комітет незаможних селян.

Ті, хто раніш думали, що відмиранє держави вилєть ся в форму переходу, у всіх галузях громадянського життя, до “старокиївського віча”, мусять розчарувати ся: революція накреслила вже инші організаційні форми.

5. Комуністична партія і пролетарська держава.

В Росії і на Україні стоїть біля влади комуністична партія. Се особлива партія: вона й на боевій лїнії, і командує армією; вона й біля влади, і вантажить дрова, чистить сніг, працює сокирою і лопатою, стоїть біля варстату, вона й диктує свою волю світови і вона взірець залізно-революційної дисциплїни. Така партія пролетаріату. Коли комуністична партія була в підполю, в її роботі не було тоді дивної злагождености, яка панує нині. Було більше мірковань, дискусій, голосовань. Нині партійна лїнія складаєть ся в процесі революційної роботи. Рішення накреслюють ся і переводять ся на досвіді до формального розв'язання більшістю. Се не випадково: комуністична партія — живе втіленє пролетарської революції.

Постанови IX. зїзду Р.К.П. мають першорядне історичне значінє. Цїлком конкретно,

і zarazом теоретично, безперечно поставили вони питання про будівництво комунізму. Комуністична організація праці — основна і остання мета державного будівництва пролетаріату.

Організаційні питання по самій своїй істоті питання практичні. Вони не розв'язують ся “парламентарним шляхом”. Рішення їх переводять ся революційною практикою. Таким чином практично була вироблена форма організації червоної армії. Також практично виробляла ся і форма організації трудового фронту.

В червоногвардійсько-партизанський період все і всі були захоплені учреділовщиною, все і всі міжінчували. Боева практика примусила перевести точний технічний поділ праці — відділами: воєнно-командну владу спеціалістам, воєнно-політичну контролю комісарам, з'осередоточивши всю справу політичного виховання в політвідділах та підлеглих їм комячейках в військових частинах.

Практично пролетарська держава перейшла до часткового приложення тих же самих воєнно-організаційних методів і на трудовому фронті, в арміях труда, на залізницях, в господарчій галузи взагалі. Трудовий підйом свідчить, що й тут курс на роботу по революційному був правдивий.

Вже в ‘Критиці Готської Програми’ К. Маркс зауважив, що “нове суспільство у всіх відношеннях, економічному, моральному, розумовому має острій відбиток певних властивостей старого суспільства з “глибин якого воно зявляється на світ”. Для будівництва комунізму потрібна революційна боротьба з білогвардійщиною, безладом, дезертирством, неучтвом. Без цього комунізму не можливо збудувати. В сій революційній боротьбі містить ся суть комуністичного будівництва. Пролетарська революція ідейно й організаційно перетворює всі елементи старого суспільства, починаючи з наємного робітника “чистого” професіоналіста, переходячи до селянина-середняка, що звик радо скористати ся вільною торгівлею для експльоатації пролетаря, і кінчаючи буржуазним фаховцем.

Первісне навчання має не відділюється від безпосереднього управління. Се й зрозуміло. Проходячи через всі шпари суспільної організації працюючи не на словах, а справді випихають старих хазяїв. Проте такий організаційний апарат не може бути працюючим апаратом, управлінням, який вдовольняв би житєвим потребам мас. Не можна вчити ся управляти паровозом, що везе пасажирський поїзд по складній профілі залізного шляху.

Натурально, що принципи колегійности в вирішенню всіх справ мусіли дати місця принципам особового управління і персональної відповідальности. Досвід боевого фронту було перенесено на трудовий фронт.

Практика пролетарської революції, до певної міри, відкидає демократію, як загальну організаційну форму. Армейські і полкові комітети були здатні для руйнування старої армії. Для будівництва ж робітничо-селянської червоної армії вони зовсім непридатні. Уповноважені фабрично-заводські комітети були необхідні для перемоги над капіталом на фабриці. Але вони не можуть бути організаційною основою будівництва соціалістичної промисловости. Також і широкі колегії у всіх галузях радянської роботи взагалі: вони не підходять для творчої роботи на військовий лад.

В своїй резолюції про завдання господарського будівництва, IX. з'їзд Р.К.П. ясно підкреслив, “що персональне управління ні в якому разі не порушує ні прав кляси, ні прав професійних спілок, бо класа може керувати в якій завгодно формі, форма ж ся залежить від технічної доцільности; у всіх випадках призначає осіб керуючих і адміністративних, пануюча класа в цілому”.

6. Перебудова організаційно - капіталістичного апарату.

Пролетаріят не може скористати ся організаційним апаратом капіталістичного суспільства: капіталістичною організацією праці на фабриці, організацією командної влади в армії, державним апаратом буржуазного суспільства. Він повинен перебудувати сей апарат, збудувати наново свій організаційний апарат, замінити ним старий. Тут знову досвід революції вчить, що иншого шляху нема. Треба зорганізувати людей по новому, звязати їх між собою на основі нових інтересів, об'єднати їх на основі нового типу співробітництва.

Салдат-селянин вчора ще не признававшій ніякої командної влади над собою, сьогодні точно й безперечно виконує всі боеві накази, бо знає, що без сього йому не перемогти поміщика і підприємця-капіталіста. Клясовий інтерес керує його волею.

Робітник, що вчора ще без кінця мітингував на фабриці, сьогодні вже віддає весь свій час комуністичній праці.

Буржуазний спеціаліст, для якого раніш саботаж проти пролетарської влади був питанням “професіональної честі”, тепер вже більш не мріє про поворот до старого.

Сей переворот в суспільній свідомості є першим овочем радянського комуністичного будівництва.

Перед пролетаріатом поставлено революцією певне завданє: — утворити нову організацію праці, більше економну, більше продуктивну, ніж стара; він розв'язує його практично підбором робітників по новому принципу, підбором своїх спеціалістів, перевихованєм буржуазних “спеців”.

“Особовий принцип, — говорить резолюція IX. з'їзду, — передбачає підбір компетентних осіб і забезпечує максимум продуктивності й відповідальності”. Се й являється обов'язковою умовою сталості пролетарської диктатури.

Весь організаційний апарат нового суспільства має бути пристосованим для найширшого притягнення мас, для їх систематичного навчання. Але демократія не є самоцілю.

Радянський апарат має обслуговувати життєві потреби мас, — годувати, будувати, навчати й боронити працюючі маси. Отже функції безпосереднього управління мають бути відокремлені від навчання.

Діти люблять ломати іграшки, “розбираючи механізм”. Проте се зовсім не є практичне навчанє. Практичне навчанє полягає в підготовці робітників-організаторів, здібних виконувати

різноманітні відповідальні роботи.

В буржуазнім суспільстві поділ праці має за основу класову протилежність праці і капіталу. Робітнича класа творить основу суспільної піраміди; керовнича влада інженера — директора підприємства над робітником полягає на тім, що сю владу він дістав від капіталіста і т. д.

В соціалістичній промисловості ся протилежність усувається. Поділ праці і спеціалізація функцій являють ся тут виключно вимогою технічної доцільности, вимогою найбільшого досягнення результатів при найменшій видатку сил, висловом економії суспільної робочої сили. Пять чоловік не повинні провадити ту роботу, з якою успішно справить ся один. Кожний ступінь розвитку продуктивних сил має передумовою певну форму поділу праці поміж людьми. Доки розвиток техніки не стер межі поміж професіями та спеціальностями, між кваліфікованим та звичайним трудом, не виробив нового типу робітника — універсального організатора, здібного охопити всі спеціальности, доти поділ праці між робітником та інженером є неминучий.

Проте се не заваджає свідомому пролетаріатови йти на зустріч розвитку техніки, притягаючи маси до будівництва нової організації промисловости, ставлячи їх перед промисловим

завданем, примушуючи їх розв'язувати практично сі завдання, підбираючи спеціалістів-організаторів з робітничих кол.

Навпаки. Надзвичайні розміри господарчого безладя, яке являєть ся формою розкладу капіталістичної організації праці, примушують пролетаріят розв'язувати сі промислові завдання по революційному, — “по військовому”. Стрій промислової організації, фабрика, не погоджується з “первісною” демократією. Всі “рішення” дають ся лише практикою й перевіряють ся досвідом. Голосованем відповідальних зборів, з'їздів профспілок, раднаргос, Р.К.Г. рад підлягають лише загальні принципіальні основи політики. Решта-ж справа практичного досвіду. Та одностайність, з якою приймають ся розв'язання всіх найважнійших житєвих завдань в Радянських Республіках, показує, що працючі, дійсно, зробили “скок з царства необхідности в царство свободи” — навчили ся свідомо ставити ся до своїх завдань, навчили ся ділати разом, спираючи ся на революційний досвід.

Се й є початок свідомої організації суспільства: єдність чину осягаєть ся революційною, масовою практикою.

7. Диктатура пролетаріату і профспілки.

“Радянська держава, — говорить ся в ре-

золюції IX. з'їзду Р.К.П. про профспілки, — являєть ся всебічною і універсальною формою робітничої організації, що практично переводить будівництво комунізму, притягаючи до сеї роботи, як найширші маси селянства. З другого боку, радянська держава є така робітнича організація, яка має до свого розпорядження всі матеріальні засоби примусу. Будучи пролетарською диктатурою, радянська держава являєть ся підоймою економічного перевороту”.

При капіталізмі пролетаріят не лише не має можливости поширити свою організацію на напівпролетарські й дрібнобуржуазні маси, але не може також притягнути до своєї організації (до робітничої партії, до профспілок, до робітничих кооперативів) всіх членів своєї класи. Поміж організацією та масою завше лишаєть ся якась, часом значна, прогалина. Се впливає з класового становища пролетаріату в буржуазнім суспільстві: класова організація буржуазного суспільства глушить самотійність працюючих мас і ізолює пролетаріят в колі інших верств населення, протиставлячи його остатнім. Лише імперіялістична війна і безладє змогли порушити самі відсталі маси на боротьбу з капіталом. До сього часу пролетаріят мав за собою лише випадкових парламентарних “підорожніх”.

Для того, щоб пролетаріят міг самозорганізувати ся в повній мірі, він повинен стати пануючою клясою, розвинувши буржуазну машинерію утиску. Лише при пролетарській диктатурі робітнича організація стає всебічною і універсальною. І зрозуміло чому: пролетарська диктатура ставить питання про організацію всього суспільства на нових основах. Від сили організації залежить перемога на революційнім фронті. Від спілки з бідаком і середняком-селянином залежить і перемога на фронті, і перемога над голодом і холодом. Від дисципліни робітничих мас залежить доля промисловости.

Ні комуністична партія, ані професійні спілки не можуть замінити радянської держави.

ІХ. з'їзд Р.К.П. висловив сей погляд з цілковитою певністю. Соціалістична держава — “нічний вартовий”, вона підойма економічного перевороту. Їй не можуть протиставляти ся професійні спілки, як “виключно економічні” організації. Вони масові органи пролетарської диктатури. Діяльність їх все більше і більше зливається з діяльністю державних органів. Їхні функції змінили ся. В капіталістичнім громадянстві головним їхнім завданням був вплив на поділ суспільного прибутку, боротьба за короткий робочий день, за високу заробітну плату. Нині, коли по всьому господарчому фронті

йде боротьба поміж соціалістичною організацією господарства та “вільною торгівлею”, поліпшене становища робітничої класи прямо й безпосередно залежить від піднесення трудової дисципліни і продуктивності праці.

Раніш професійні спілки бороли ся проти капіталізму, нині їхнє завдане — будувати соціалізм за допомогою пролетарської диктатури.

“Тому, що радянська влада являєть ся найширшою організацією, яка концентрує всю соціальну міць пролетаріату, ясно, що профспілки, в міру розвитку комуністичної свідомости і творчої ролі мас, мають повільно перетворити ся в допомагаючі органи пролетарської держави, а не навпаки”.

В переходову добу конечним є вживане методів примусу поруч з методами ідейного впливу. Поза професійною пролетарською організацією стоять мільйони напівпролетарів і середняків, поза нею стоять буржуазні спеціалісти, в середині її, в масі членів нема ще ясного розуміння своїх завдань. Крім того, господарче безладє що дня все більш і більш розкладає суспільну організацію, — викликає занепад промислової дисципліни, розвиває шкурництво, трудове дезертирство, відплив на село. Професійні спілки безпорадні що небудь зробити без допомоги трудової повинности, без мілітариза-

ції праці. Разом з профспілками пролетарська держава шляхом ідейного впливу й шляхом примусу запроваджує дисципліну в осередок неорганізованих мас.

Комуністична партія являєть ся одночасно й боєвим авангардом і штабом революційної армії праці. Радянська держава стараєть ся вмістити всіх в свою організацію, комуністична партія провадить підбір поступових і свідомих. Її завданє ідейна організація мас. Живим прикладом і могутністю фактів вона навчає маси. Її організуючий вплив повинен бути скрізь і всюди, — в кожній радянській установі, в кождім гуртку профспілок, в кождім підприємстві, в кожній військовій частині, в кождім робітничім кварталі і в кождім селі. Вона дає приклад добровільної революційної дисципліни. Партія пролетарської диктатури, вона обслуговує всі органи, всі пекучі потреби радянської держави, творячи її мозок, її “душу”. Одночасно вона, як така, не приймає на себе функцій влади. В межах існуючого, комуністична партія, до певної міри, уявляє з себе первообраз майбутнього добровільного товариського співробітництва.

Її зєднанє з радянською державою йде й буде йти шляхом відмираня держави, як організації примусу. Вже тепер в галузі агітаційній,

просвітній і інструкторській запроваджено поділ праці поміж її організаційним апаратом і цілою низкою державних органів. Як службові органи партії і одночасно, як державні, адміністративні органи, існують політвідділи в червоній армії і на залізницях.

8. Шлях до знищення класового ладу суспільства.

Шлях до знищення класового суспільства вже намічено революцією. Се все більше поширенє й поглибленє радянської державної організації, поступенне злученє з нею всіх інших форм організації.

“Дійсний зміст пролетарської вимоги рівності, — писав Енгельс в “Анті-Дюрінгу”, — міститься в знесеню клас”. — “Знести” класову організацію суспільства, — значить замінити її иншою, безкласовою, яка уявляє собою всилений ступінь розвитку продуктивних сил і передовсім суспільної робітничої сили. Се завданє й є основою радянського будівництва.

В процесі радянського будівництва усуваєть ся демократія, як форма організації суспільних сил в класовім суспільстві. Угодовці, що стоять за поворот до капіталізму, гірко нарікають на се. Їм незрозуміло, що часткове “усуненє демократії”, в данім разі є наслідком поступен-

ного знищення класової нерівності. К. Маркс в “Горожанській війні у Франції” писав: “загальне виборче право до сього часу служило народowi для вибору що три або шість років якого небудь члена пануючої класи, який представляв і гнітив нарід в парламенті; нині (з проголошенням комуні) воно має служити народowi точнісінько так, як і індивідуальне право голосу кождому працьодавцеві при підшукуваню робітників, керовників та бухгалтерів для свого підприємства. Товариства, як і окремі особи, завше можуть знайти для своїх підприємств відповідних людей, а як иноді й помиляють ся, то дуже швидко можуть виправити свою помилку. З другого боку, комуна, по суті своїй, безумовно ворожо ставить ся до заміни загального виборчого права бюрократичною гієрархією.”

Пролетарська держава уявляє собою систему працюючих установ. Вона не є паразітним наростом на суспільстві. Вона не відріжняє “мистецтва управліня” від продуктивної праці, навпаки, — вона систематично провадить зєднання духової і фізичної праці. Відповідно сьому міняєть ся і форма організації суспільних сім і методів управліня.

Виучене і підбір робітників-організаторів з маси промислового населеня є її основним завданем. Формальна демократія не йде дальше

вимоги зрівняння умов класової боротьби для різних клас. Обома ногами вона спирається на протилежність класових інтересів. Вибори й голосування більшості створюють можливість часткового тимчасового розв'язання протилежності класових інтересів: меншість повинна скоритися більшості “для усунення горожанської війни”.

Методи соціалістичного будівництва істотно відрізняються від методів класової боротьби в межах буржуазного ладу.

Пролетарська держава є покищо державою. Тому принцип класового підбору лишається ще в силі: радянська держава і держава робітників і селян, робітники і селяни — представники державної влади. Однак, в межах радянської державної організації класові протиріччя гублять своє значіння, — і діловий підбір робітників-організаторів заступає класовий вибір шляхом голосування, принцип виборності і зміна всіх урядових осіб викидається доцільним підрахунком і розподілом робітничої сили. Ц.К.Р. політуправління, Реввоенради республіки, Всеросійська і Всеукраїнська ради профсоюзів і т. п. розташовують готові кадри робітників-організаторів відповідно потребам різних галузей радянської роботи, — краще, ніж мільйони виборців та сотні великих і малих парламентів.

Для демократії виявлене волі шляхом голосування — самоціль. Для соціалізму се засіб. З поступенним відмиранем класового суспільства обсяг питань, які потребують вирішення більшістю, все більш та більш звужується. Більшість розв'язує питання класової боротьби, питання-ж технічної доцільності вирішує революційна практика. В майбутнім суспільстві розподіл продуктивних сил залежати не лише від статистичного підрахунку потреб. Сей науковий підрахунок, підрахунок реального досвіду, вже нині вступає в силу, без жалю ламаючи демократичні пересуди й забобони.

Дійсне поліпшене становища працюючих має, дійсне піднесенє їхнього життєвого й культурного рівня, — ось від чого залежить загальний напрямок радянського будівництва.

Радянська держава вже нині, в обставинах загального безладя, перетворюється в комуністичну організацію товариського співробітництва. — І в сїм її непереможна сила.

З притягненєм працюючих мас до державної роботи, спосіб управління людьми стає менш складним і поволи переходить в технічне завдання доцільного розпорядження річами. Сим намічається шлях відмираня всякої керуючої командної влади, — перетворення всіх відповідальних суспільних робітників в звичайних техніків.

інструкторів, які, на рівних з іншими умовах, — є на службі суспільства, в однім величезнім суспільнім підприємстві: “все суспільство буде одною конторою і одною фабрикою зі зрівнаною платнею”.

Революція сама власними зусиллями проби-
ває собі шлях до комунізму, і наша програма є
програмою революції.

Організація комуністичного суспільства —
ось практичне завдання робітничої класи наших
днів. Для його переведення вона мусить зрозумі-
ти свою революційну практику, підрахувати
свій революційний досвід, систематизувати ра-
дянський апарат на основі єдиної схеми, яка да-
ла би можливість кожному робітникови засвоїти
радянську практику й прийняти в ній активну
співучасть. Се одинокий і вірний шлях до пе-
ремоги над світовим капіталізмом. Лише
в спільнім напруженню пролетарських сил ми
зліквідуємо останки минушини і вийдемо на ши-
рокий шлях нового життя.

Тут кінчається історія людини й починаєть-
ся історія людства. Ми живемо на передодні
сеї історичної доби, більш — на початку її. Ко-
жний пролетар, свідомий історичних завдань
своєї класи, мусить і повинен стати будівничим
сеї нової доби, — доби вселюдськості.

КОЖДИЙ

робітник і фермер повинен читати передовсім робітничі часописи!

Чому?

Бо робітничі часописи обговорює кождо подію в краю і в світі лише зі становища інтересів робочого люду.

Одинокую робітничою часописею в Канаді є

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ"

що виходить в Вінніпегу два рази на тиждень і коштує лише \$4.00 на рік.

Хто читає "Українські Робітничі Вісти", виробляє собі суцільний світогляд і може осудити кождо подію в суспільнім житю.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ" виступають проти кождо лайдацтва поповнюваного на робочім народі.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ" доносять про робітничий рух на цілім світі, про боротьбу робітничої кляси.

Хто хоче знати, як свідомі робітники думають про суспільні події, хто хоче навчитися соціалістичної думки, нехай читає передовсім "УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ".

Адреса:

"UKRAINIAN LABOR NEWS"
Cor. Pritchard & McGregor Sts.,
Winnipeg, Man.